

צוף התורה – תזריע מצורע

נקודה למחשבה

מה עוד ניתן לומר על הקורונה שלא נאמר. גימטריאות, דילוגי אותיות, הגות ופילוסופיה, ממחשבי קיצין, ועד מתכנני הקייצים... בארץ הוכרזה השבוע שיגרת חירום, אם כן אף אנו נחזור לשיגרת פרשת השבוע.

צרעת - חוסר איזון

פרשת תזריע אפופה מסתורים, נגעים מוזרים פושים לפתע על גופו של האדם, על מצחו, קרקפתו, ידיו רגליו, זקנו, ומכערים את גופו. ואם עוד ניתן להסביר את הנגעים במציאות המדעית, באים נגעי הבגדים שאין להם שום הסבר מדעי. ואף אם יבוא מאן דהו וינסה לפלפל בגודלו הקטן.. שהבגד לאחר זמן בלה ונשחק, מגיע הנגע אל הבית ומשתק את האפשרות לתלות את הנגע ביד המקרה. וצריך להבין כיון שהנגעים אינם אלא נס, היה מן הראוי שהתורה תקדים ותבאר שהנגעים באים על עוונות כאלו וכאלו, שהרי כל ענין הנגעים הוא נס ופלא.

עוד יש להבין עד כמה שכל הנגעים אינם אלא פלא, כיצד יתכן שהנגע "טהור" ולא היה ולא נברא, הרי אם הוא תופעה ניסית, כיצד יתכן שבסופו של דבר יאמר הכהן שאין כאן כלום, וכי נעשה נס לחינם.

ונראה שהנגע מסמל את מצבו של האדם, שאיננו תקין. הנגע מאותת לאדם על חוסר איזון. היאך? על ידי שינוי הצבע. הצבע של העור השתנה. מהי המשמעות של שינוי הצבע. מצד אחד הצבע הוא הדבר הבולט ביותר בכל דבר, אך מאידך איננו משקף כלל את הדבר עצמו, וכינויו של אדם שאין תוכו כבדו הוא "צבוע".

כאשר זכה האדם, והקב"ה שולח לו מסר מן השמים. הנגע בא להראות לו **שהנהגתו החיצונית אינה תקינה**. מאידך החטא אינו בא לידי ביטוי על ידי צבע אדום אלא צבע לבן. כביכול צבע המורה על ניקיון, אך כלפי הגוף איננו תקין. כלומר יש חוסר איזון בין הפנימיות לחיצונית עד כדי שישנן מקומות של בהרת במקומות מסויימים, והיא בולטת על פני הרקע הכהה של גופו. כביכול מקום הנגע הוא המקום שבו נאחז החלק הרוחני הטוב שלו, ויש כאן חוסר איזון אצלו.

לעומת זאת הנגע האוחז בבגדים, בא לידי ביטוי בצבע בולט כירוק ואדום. ירוק מסמל **פריחה כעלה ירוק**, והאדום מסמל את הדם ואת **הדינים**. אדום מסמל חטאי בין אדם לחברו, והירוק מסמל אדם ידידותי לסביבה, כעלה ירוק, אך לא כלפי בוראו....הירוק מסמל את חוסר הבשלות והבוסר.

התורה לא כתבה בדווקא את הטעם שמחמתו נגעים באים משום שאז היינו סבורים שהנגע הוא רק סימן על עבירה ואין להתייחס לעצם הנגע ולכיעורו. אלא ברור לכל בר דעת שאדם שאיננו נאה לסביבתו הן בגופו והן בבגדו, וביתו, אות הוא שהבידוד שנכפה עליו יאפס אותו ולאחר זמן יהיה ראוי לשוב להיות אחד מן הכלל. **וגם** נגעים טהורים, הינו נגעים שהכהן מחליט שהם ברי חלוף, אין ראוי שייראו אלא מסגיר אותם הכהן, שלא ייראו האנשים הללו בחוץ. הכיעור של הנגעים הוא חוסר הפרופורציה וחושו האסתטי של האדם, סולד מחברבויות לבנות או שערות צהובים על רקע שחור. **ולכך אם פרח הנגע בכולו הרי הוא טהור, משום שזה מראה שיש איזון בחלקו הפנימי של האדם.**

כל אחד מאתנו התכנס לתוך עצמו בתקופה זו, מיעט בהופעתו החיצונית, ופסק לרקוד לצלילי החברה שבה הוא חי, המחייבת אותו ברמה רוחנית כל שהי.

הנגע בא ללמד את האדם, שיבדוק היטב האם הנהגותיו תואמות זו את זו.

האם מתאים לזלזל במצווה כזו, כאשר הוא מדקדק במצווה אחרת. **האם מתאים** להתפלל בדבקות ולדרוך על כל מי שאינו חושב בדיוק כמוהו.

האם מתאים להאיר פנים לחבריו ולגמול חסדים עם כולם, ולרמוס את בני ביתו בקפידות והערות פוגעניות.

חוסר האיזון תמיד מוביל למצבים גרועים, שעליהם מתריעה הצרעת. וכעת לאחר תקופת צרעת, הוסגרנו בבתינו, ובזמן הסגר עשינו לעצמנו סדר במחשבה. כעת כשנצא ל"שגרת החירום", לא נשכח את כל התובנות שזכינו להם בתקופה זו.

הערות הלכתיות על פרשת תזריע ומצורע

אשה כי תזריע וילדה זכר

צריך ביאור, מדוע נזכרה כאן טומאת לידה לפני פרשת הנגעים, הרי בהמשך בפרשת מצורע נזכרו כל הטומאות הקשורות לענין זה. שהן טומאות הנדה והזיבה, עוד צריך ביאור במה שנאמר כימי נדת דותה תטמא. ונראה שהטעם לכך הוא, שהיולדת שונה בתכלית מן הזבה והנדה. הזבה הוא קלקול בסדרי גופה, והיולדת אינו קלקול, מאידך הנדה הוא הסדר הרגיל והיולדת הוא אירוע מיוחד. ומשום כך היולדת הופרדה לגמרי מן הנדה והזבה. אך מאידך כיון שטבעה הוא להוציא דם, לכך יש לדמותה באופן חיצוני לנדה.

תשב בדמי טהרה

ברש"י כתב שהיא נחשבת טבולת יום ארוך, שפוסלת את התרומה אף לאחר טבילתה הראשונה לאחר שבוע ימים, ואף שהעריב שמשה, והינו משום שנחשבת טבולת יום ארוך. וצריך להבין כיון שטבלה מדוע לא יעריב שמשה לאכול בתרומה. ונראה שיש יישוב בלשון הפסוק על השאלה הזו, שהרי נאמר בפסוק תשב בדמי טהרה. ואין ישיבה אלא לשון עכבה, כלומר יש כאן עיכוב שאינו מן הדין, אך יש לו

סיבה. שהרי אמת הוא שטבלה לאחר השבוע אך עדין דרכה לראות דם לידה. ומחמת דם זה מתעכבת מטהרתה הראשונה. ואף שמוותרת לבעלה, שהרי הוא דם טוהר, אך לקדשים איננה ראויה.

וגדר דם טוהר זה שגורם לה הרחקה מן הקדשים, ולא מבעלה, נראה שכיון שדם זה הוא דם לידה, הרי שאין זה סיבה להרחיקה מבעלה. ורק בשבוע הראשון שיש בה ריבוי דמים גדול נחשבת כמו נדה, ולכך אמרה תורה כימי נדת דוותה תטמא.

ושלושים יום ושלוש ימים תשב בדמי טהרה – וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה

יש לדייק את הלשון שבזכר נאמר תשב בדמי טהרה, ובנקבה על דמי טהרה. ונראה שבטבע יש יותר דמים בנקבה. אך ודאי לא פי שנים. מה שאין כן על הזכר יש ימי טהרה פחות או יותר ארבעים יום. ולפי זה ידויק הלשון, שבזכר הוא בדמי טהרה שמחמת דמי הטהרה מתעכבת מלבוא למקדש, אך בנקבה הוא על דמי טהרה כלומר עקב דמי הטהרה שהם מרובים צריכה לשבת יותר, והתורה קבעה כפילות בדמיה וכיון שאינם פי שנים לכך נאמר על דמי טהרה.

הערות בענייני נגעים

ליציאה חוץ לג'. ועוד יש לעיין במה שדרשו מושבו שמטמא באהל.

ובגדר החילוק בין הזב שיוצא חוץ לב' מחנות למצורע שיוצא חוץ לג' מחנות. שהזב הוא דבר שאינו מבדילו מבני אדם, שהוא דבר מוצנע, אך הצרעת שהיא נגלית גורמת לו שאינו ראוי להיות מאוס בתוך מחנה ישראל הנעלה. והנה בכמה מקומות בתורה מכונה מחנה ישראל "מקום טהור" כמו החזה ושוק נאמר בו שייאכלו במקום טהור. ואילו העזרה נקראת מקום קדוש. וכיון שעצם מושבו של המצורע טמא, לכך צריך לצאת ממקום טהור. ומיושב היטב שמן הפסוק הזה "מושבו" למדנו שהמצורע מטמא באהל. ומכיון שכך צריך לצאת ממקום טהור. ומה שנאמר בדד ישב על פי גדרי ההלכה הוא שלא יטמא אחרים. וחז"ל הוסיפו את הטעם לדבר, מדוע נגזרה עליו טומאה חמורה זו, משום שהפריד בין אחרים.

והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים

צריך להבין למה נאמר או אל אחד מבניו הכהנים. ונראה לומר שישוד ענייני נגעים הוא דבר שאינו שייך לכל כהן באשר הוא, אלא הוא שייך לאהרן הכהן, והוא כביכול ממנה את אחד מבניו אחריו הכהנים. וכמו הדלקת המנורה שהיא מסורה לאהרן וכל כהן שימונה לכך כשר בה. וכן מצינו בגמ' ערכין ג. שצריך כהן שמסבירים לו ומבין, ואין צריך כהן שיכול להחליט על הנגע אם טהור או טמא.

בדד ישב מחוץ למחנה מושבו

בחז"ל אמרו שהוא הפריד בין אנשים לכך ישב בדד. אך בפשוטו של מקרא, טומאתו חמורה יותר ולכך יוצא מחוץ לג' מחנות. וכך מבואר בגמ' בפסחים סז. שמן הפסוק בדד ישב למדנו שיוצא חוץ לג' מחנות. וצריך להגדיר את החילוק בין יציאה חוץ לב' מחנות

כפילות הפרשיות בעני ועשיר

מצינו בפרשת מצורע כפילות של פרשה שלמה כעשרים וחמשה פסוקים, בשביל שלושה פסוקים המבדילים ביניהם. הנה המצורע העשיר מביא שלושה כבשים אחד אשם אחד חטאת ואחד עולה. והמצורע העני במקום חטאת ועולה בכבשים מביא אותם בעוף. ודיני הכבש של האשם בשניהם שווים. והכבש העיקרי שבו יש את עיקר דיני המצורע הוא באשם. ואילו החטאת והעולה אין בהם פרטי דינים, והם כמו שאר חטאות ועולות. ובמקומם מביא המצורע העני חטאת ועולת העוף. ודבר זה תמוה מאוד שתאריך התורה כל כך בפרשת מצורע עני. ואף שנאמר על זה שפרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. אך עדין על דרך הפשט הדבר אומר דרשני.

א חילוק בדין העמדה. - והנה יש להתבונן שגם לגבי כבש האשם יש חילוק בין העשיר והעני. במצורע עשיר נאמר יד, יא – "והעמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר ואותם לפני ה' פתח אהל מועד" ואילו בכבש האשם במצורע עני, לא נאמרה דין העמדה כלל אלא מביא אותם. ונראה שהדבר רמז בחילוק נוסף שמצינו ביניהם שבעשיר מאריכה התורה בביאור מקום שחיתת הכבש, ואילו במצורע עני אין שום רמז לכך.

ונראה שהחילוק הוא שהמצורע העשיר מביא עמו שלושה כבשים ויש דין להעמידם ולקובעם לטהרתו, ואינו מפרישם אלא לצרעתו ותו לא, ורק אחר כך מבררים מי מתוכם הוא האשם ומי הוא העולה [הנקבה תמיד תהיה החטאת] ולכך מעמידים את כולם בשווה. אך בעוף אין מושג של העמדה, ואת כבש האשם אין צריך להעמיד כיון שבלאו הכי נקבע שמו של הכבש בעצם הפרשתו. וכן מדויק שלגבי מצורע עשיר נאמר ושחט את הכבש – הינו הכבש המבורר לאשם. אך במצורע עני שאין לו עוד כבשים, נאמר ושחט את כבש האשם.

ב חילוק נוסף מצינו לגבי הכפרה. שלגבי מצורע עשיר הכפרה נאמרה רק לגבי החטאת, שנאמר יד, יט ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטומאתו. ואילו לגבי עני נאמר את האחד חטאת ואת האחד עולה על המנחה וכפר הכהן על המטהר ל פני ה'. כלומר רואים שהכפרה מתייחסת לעולה גם כן. וטעם הדבר, שהחטאת והעולה בעולת העוף נחשבים כקרבן אחד, וכפי דברי האבן עזרא הידועים, שהעולה נחשבת כאימורי חטאת העוף, שאין מבשרה כלום

למזבח. ואם כן העולה נחשבת כהשלמה של כפרת החטאת, משא"כ בעשיר, שהעולה איננה אלא דורון, והחטאת היא המכפרת והיא נחשבת קרבן שלם.

ג] נתינת השמן על דם האשם או על מקום דם האשם.

לגבי מצורע עשיר נאמר שנותן את השמן על דם האשם. ובמצורע עני נאמר על מקום דם האשם. ודרשו בגמ' שצריך ליתן באותו מקום שנותן את הדם, אך אין צריך על הדם ממש, אלא על מקומו אפילו נתקנה. ונראה שבמצורע עשיר הכבש שמביא לאשם מסתמא הוא כבש מובחר, וממילא יש בו הרבה דם, ולכך נאמר בו על דם האשם, שבדרך כלל אינו מתקנה, אך העני מביא אשם קטן המועט שביכלתו, ולכך נאמר בו על מקום דם האשם, אפילו נתקנה הדם.

טומאת בגדים במגע הזב ומשכבו

יש לעיין במה שמצינו טומאת בגדים בנוגע בזב ובמשכבו, שבדרך כלל טומאת בגדים נאמרה רק במשא. כגון הנושא את הנבלה, או הנושא את מי חטאת, שיש בהם טומאת משא, ואז מטמאים גם בגדים. ואם נוגע בהם אין בהם טומאת בגדים, ומאי שנא זב שאפילו הנוגע במשכבו צריך כיבוס בגדים.

והנה גדר דין כיבוס בגדים האמור במשא ביארנו בפרשת שמיני, שהוא משום שהמשא מתייחס לחיות של האדם ולכח שיש בו. ולכך גם בגדו טפל אליו, מה שאין כן במגע אין זה אלא נגיעה בעלמא, ולכך אין הנגיעה מתייחסת אליו כאדם אלא כטומאת בשר בעלמא.

ולפי זה נראה שכאשר יש מגע של טומאה בין אנשים, ממילא מתייחס הדבר לכח החיים שלהם, ולכך גם לבגדיהם. וזהו הגדר במה שיש טומאת בגדים גם בנוגע בזב ברוקו ובמשכבו. שרוקו ומשכבו מסמלים את חיותו של הזב, וחיות זו יוצרת קשר עם החיות של האחר.

פרשת זב וזבה

א] מצינו כמה חילוקים בין זב לזבה, ונבאר אותם להעמידם על מתכונתם.
א] אופן הראייה
בזב מצינו שנטמא בשלוש ראיות ביום אחד, לעומת הזבה שצריכה ג' ימים.

ב] בזב יש שבעה נקיים כבר בראייה שניה, ואילו בזבה רק בראייה שלישית ואילו ראייה שנייה נחשבת רק שומרת יום כנגד יום.

ג] זב אינו מטמא באונס, וזבה מטמא באונס. כלומר זב שראה מחמת גירוי חיצוני כמו מאכל מרובה, הרהור, אינו נטמא. ואילו זבה שראתה מחמת חלחלה או התרגשות פתאומית, נטמאת.

[ב] בביאור החילוק המהותי בין זיבה של זב לזבה

התורה פותחת את פרשת זב "ואיש כי יהיה **זב מבשרו**" ובאשה נאמר ואשה כי תהיה **זבה** שהיא עצמה זבה. מהו פשר החילוק.

ונראה, שיש חילוק גדול בין טומאת זב לזבה. הזבה רואה דם הזהה לחלוטין לדם שרגילה לראות, וכל השינוי הוא רק בזה שרואה **בימים** שאינה רגילה לראות בהם, ואיבדה את וסתה, כך שאי אפשר לסמוך על כך שלא תראה פתאום דם. כלומר סיבת ההיתר של אשה להיכנס למקדש או לחילופין להיות מותרת לבעלה, אף שעלולה לראות דם, משום שיש לה וסת, שמסיר את החשש שמא תראה דם באופן פתאומי. והזבה נחשבת כאשה זבה כלומר כאשה שדרך קבע זב ממנה דם. אך הזב אינו נחשב שהוא עצמו זב, אלא בשרו [אברו בלשון נקיה] זב.

דהינו שהזיבה אצל הזב איננה קלקול של **הזמן** אלא עצם ראייתו פגומה, באופן של קלקול חדרי הזרע, כמבואר בדברי הרמב"ם בתחילת מסכת זבים, וגם הזיבה עצמה איננה כראיית זרע, אלא זרע שהתקלקל.

ומחמת שני השינויים האלה נובעים השינויים בדיניהם. הזבה שהתקלקלה **בימים** אין אנו מייחסים לשינויים הראשונים אלא בהסתייגות, דהינו צריכה להיות שומרת יום כנגד יום לוודא שהקלקול הזה הוא חד פעמי ויום שלם קוטע בין הראיות. ואפילו אם ראתה ביום השני, זקוקה רק להיות שומרת יום. משום שבכדי להחזיק מצב כמצב קבוע זקוקים אנו לשלוש פעמים רצופים. והשומרת יום גורם לקטוע את המצב הזה.

[ג] חילוק בדין שבעה נקיים בזב וזבה

ואף לדעת האומרים שבשני פעמים יש כבר חזקה, ולאחר מקרה של שני פעמים יש לחשוש לקטלנית כמבואר ביבמות סד : , אין אנו צריכים לחשוש

למאומה, כיון שעוד לא נוצרה קביעות אחרת לעקור את הקביעות הראשונה שיש לה. וזו הסיבה שצריך שלוש ראיות רצופות בשביל לקטוע את הרצף הראשון.

אך הזב שכל מהותו "קלקול" אין לראות בו את הראיה כמקרה, כיון שאין שום סיבה שהדבר יקרה אם לא משום שהוא קלקול.

ונבאר יותר – שור תם שנגח אזי יש אומרים שאפילו בשתי נגיחות נחשב מועד משום שנגיחה של שור איננה קלקול אלא שינוי קל מתמותו. אך זיבה איננה שינוי אלא "מחלה". ולכך כבר בפעם השנייה צריך שבעה נקיים. והטעם שאינו מביא קרבן משום שלא נקבע מצבו להיות זב בשתי ראיות, שאין קביעות אלא בשלוש פעמים. אך את אמצעי הזהירות של שבעה נקיים אנו עדין זקוקים לנקוט.

ד' טומאה באונס

כיון שביארנו שהזב נחשב כשינוי מהותי של מחלה, וכדבר העשוי לקרות בהיותו בבית המקדש או תוך כדי אכילת קודש. הרי כל שקרה הדבר מחמת אונס אין לתלות שיקרה הדבר שוב, אך בזבה אפילו מחמת אונס יש כאן סיבה לטומאה, משום שגם באונס יש כאן התרעה על קלקול מכיון שהמערכת של קביעות הזמן אמורה לגרום שלא יערערנה שום סיבה ואונס. ולכך זבה מטמאה אף באונס.

צוֹף המִסִּילָה

בשבועות הבאים אי"ה, נערוך חזרה על הפרק הראשון במסילת ישרים, ונשנן את הדברים שנכתבו מעל גבי במה זו, ואין בית המדרש בלא חידוש.

יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו

החסידות והעבודה התמימה חובה ולא זכות

ולא זו בלבד אלא שבלא ההכרה הזו שיש לו חובה, לא יוכל להחזיק מעמד בחסידותו, כיון שהאדם נתון לעליות וירידות, ומצב רוחו משתנה, וכאשר רוצים לבנות בנין של חסידות ועבודה תמימה, הבסיס הוא החובה.

אמנם כיון שנתבאר שחובתו של האדם משתנה לפי מצבי הכוחות של החומר והרוח. וכיצד ידע האדם האם אכן עומד בחובתו, או שמא מתרשל ח"ו במלאכתו.

למשל: כיצד ידע האדם האם כמות המנוחה שנח בשבת, מתאימה לדרגתו, או שמא מוטל עליו גם בשבת לעמול בתורה יותר. נראה שהתשובה לכך היא, המצפון. אם חש בדקירה רוחנית, שאיננה נותנת לו מנוח, להעביר שעות רבות במנוחה, ידוע ידע שזו היא חובתו. ואם הדבר עובר אצלו בלא הפרעה, כעת אין זו חובתו הגמורה, ויתכן שאם יתאמץ יוכל להפוך את הדבר לדרגה קבועה אצלו, אך אין זו חובתו התמידית.

ידוע שישנם דברים המחוייבים עפ"י שלחן ערוך, בלא הבדל כלל בין צדיק הדבוק ברוחניות לבין איש מגושם הדבוק ברצונותיו הגשמיים, כולם מחוייבים ויכולים לעמוד בדרישות המינימליות של היהודי. וככל שהאדם מוצא יותר טעם ברוחניות, ויציאה מרצונותיו האישיים, כך מסוגל הוא לקבל על עצמו עול גדול יותר של רוחניות.

אלא שאם כן עולה שאלה גדולה, יאמר האדם לעצמו: תמיד אעשה את מחויבויות הבסיסיות, וכשארצה אעשה יותר מזה, הרי אינני מחוייב!!! והתשובה לכך היא, שהאדם מחוייב בחיוב גמור, בדיוק כמו שלחן ערוך, לעסוק ברוחניות לפי יכולתו. ואם אינו עושה כן, כמעט אין בין מי שעובר על ההלכה הבסיסית, לעובר על מחויבותו האישית.

כל זה טמון במשפט הראשון של המחבר. יסוד החסידות הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו. החסידות והעבודה התמימה הם חובתו הגמורה של החסיד, בעל הנשמה הגדולה.